

18 . Călugăreni | Comuna: Eremitu | Județ: Mureș | Punct: Castrul roman, termăe și vicusul militar | Anul: 2014

Anul: 2014

Cod RAN: 116616.01;116616.04;116616.07

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană târzie

Tipuri sit: structură de cult/religioasă, fără vestigii arheologice

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Civil, Religios, ritual și funerar, Domestic

Autori: Daniel Cioată, Coralia Crișan, Alpár Dobos, Nicoleta Man, Silvia Mustață, Szilamér-Péter Panczel, David Petruț, Sorin Cociș, Lorand Vass, Kata Sido, Otvos Kappany

Instituții: Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș

Raport

Perioada de desfășurare a campaniei: 4 august – 10 octombrie 2014

Satul Călugăreni face parte din punct de vedere administrativ din comuna Eremitu, județul Mureș. Accesul în sat se face pe drumul județean 153 A. Satul este străbătut de râul Niraj. Distanțele până la cele mai apropiate localități sunt Miercurea Niraj - 15 km, Sovata - 20 km, Reghin - 25 km și Tg. Mureș - 35 km.

Situl se află în apropierea râului Niraj, la capătul vestic al satului, în spatele ultimelor case și a drumului de țară care face legătura cu satul Dămieni. Castrul este amplasat pe terenul arabil din spatele caselor, și parțial se extinde în grădinile de pe lângă case. Vicusul este amplasat de-a lungul drumului spre Dămieni,

de-o parte și de alta, având o întindere destul de mare, materialul ceramic extinzându-se pe o suprafață de cca. 5 ha. În primăvara anului 2013, termele au fost identificate prin prospecție geomagnetică, în dreapta drumului principal de ieșire din sat, la aproximativ 300 m de castru.

În campania de cercetări arheologice 2014 s-au continuat săpăturile în cele 3 sectoare începute anul trecut. Principalele obiective ale campaniei din anul 2014 au fost următoarele: corelarea datelor oferite de geofizică cu realitățile arheologice, stabilirea planimetriei părții de nord-vest a Principiei, a termelor și a clădirii din vicusul militar. De asemenea, s-au urmărit fazele de construcție și de reconstituire a secvenței cronologice a structurii și identificarea tipului de activități care au avut loc aici în epoca romană.

Sectorul I

Principia castrului roman Cercetările, în principia, au debutat în anul 2013, pe o suprafață de 10 x 15 m, în care au fost decopertate aedesul și două încăperi dinspre nord. În acest an, suprafața inițială a fost extinsă cu 15 x 5 m, înspre est (basilica clădirii) și s-a continuat cercetarea aedesului, a celor două officii care au funcționat aici în epoca romană, precum și al basilicii. Campania 2014 s-a axat pe fazele de demolare și de utilizare a clădirii în ultimele sale etape de funcționare. Una dintre cele mai importante aspecte care au fost documentate (în partea exterioară a clădirii, birourile din spate) este reprezentată de o distrugere târzie cauzată de un incendiu care a afectat clădirea până la sfârșitul ultimei faze de utilizare. În partea vestică a șanțului de fundație a zidului exterior au fost surprinse urme de bârne orizontale arse, care pot fi corelate cu existența unei faze de lemn a construcției. Urme ale unei demolări masive au fost evidențiate și în exteriorul principiei, unde există un strat gros de țigle și olane care provin din prăbușirea acoperișului clădirii. S-a continuat decopertarea interiorului primei încăperi din stânga aedesului, unde a fost îndepărat o parte din lutul de umplutură și unde au fost identificate 4 gropi de pari cu diametrul cuprins între 25 și 30 cm, care par să facă parte din structura de lemn al unei faze intermediare.

În colțul de sud-est al zidului din fața aedesului a fost descoperit un bloc de piatră rectangular cu o nișă

de prindere la mijloc, încadrat în structura zidului, probabil din rațiuni arhitecturale. Zidul, probabil din cărămidă, nu s-a păstrat, dar împreună cu baza de altar alcătuia o mică intrare monumentală între basilica și aedes. Fragmentele de gresie, profilate și inscripționate, descoperite în fața blocului rectangular, dovedesc că acestea făceau parte din altar sau dintr-o bază de statuie.

Sectorul II

Termele castrului roman

În acest an s-au cercetat două suprafețe: B2 și B3 care au avut drept obiectiv determinarea planimetriei termelor înspre sud. Ca și în campania precedentă, cercetările au fost mult îngreunate de gropile moderne și contemporane, care se intersectează de multe ori și care au urmărit exploatarea pietrelor din zidurile termelor.

Suprafața B2 cu dimensiunile de 10 x 5 m, a fost trasată la sud de suprafețele B și B1 cercetate anul trecut, păstrând un martor de 0,50 m între ele.

În B2 a apărut un fragment de podea (opus signinum) cu dimensiunile de 1,20 x 0,60 m, la adâncimea de 0,20 - 0,25 m, imediat sub stratul vegetal. Podeaua a fost amenajată pe un strat de umplutură din lut și întărit în partea de sus cu un strat de piatră de râu. La nord este mărginită de un zid (opus incertum) din piatră de carieră (2 x 0,90 m), surprins puțin în colțul nord-estic al secțiunii. Acesta se intersectează perpendicular cu fundația unui alt zid, din piatră de râu fără material de legătură. Această fundație s-a păstrat pe o lungime de 3,20 m și are o lățime cuprinsă între 0,60 și 0,80 m. Alte două asemenea fundații din piatră de râu, din care se păstrează doar un singur rând de piatră se află unul în partea estică a secțiunii, la 0,90 m distanță de primul, de care este despărțit printr-o amenajare artificială de lut, care a fost folosită ca margine de susținere pentru ambele ziduri. Această fundație are orientarea nord-sud, cu o lungime de 2,80 m și o lățime de 1,40 m. În partea sudică se unește perpendicular cu o altă fundație, păstrată la același nivel cu prima, cu lungimea de 4,60 m. Înspre vest, acesta se termină în dreptul podelei mari (descoperită în B3). În mijlocul secțiunii, există un strat de demolare format din cărămizi mari, dispuse destul de compact pe o suprafață de 1,40 x 1,20 m, iar spre vest se continuă cu o lentilă mare de mortar într-o singură bucată. În colțul nord-vestic al secțiunii a apărut fundația din piatră de râu a unei abside, în care, pe alocuri se păstrează urmele de mortar, având deschiderea exterioară de 5,80 m și lățimea maximă de 1,50 m. În interiorul arcului, absida prezintă o umplutură de lut, care a constituit platforma pentru nivelul de călcare, nivel demonstrat de fragmentele de opus signinum, păstrate numai în profilul nordic. Între pietrele de fundație a absidei și lut se păstrează o lentilă groasă de arsură.

În colțul sud-estic al secțiunii (cu extindere în B3) a apărut un strat gros de arsură (0,10 - 0,20 m) peste o amenajare în trepte din lut. Pare a fi o zonă apropiată de praefurnium, pe aici fiind angrenat aerul cald și cenușa spre sistemul de hypocaust. Între absidă și această zonă de arsură există un canal care intră în profilul vestic și traversează secțiunea pe o lungime de 4 m. Canalul este săpat în trepte, iar în prima treaptă se păstrează 4 gropi de pari, dispuse la distanțe egale de 0,70 - 0,80 m. La 4 m acest canal se intersectează cu altul, de data aceasta un canal amenajat, care pornește din fața absidei, cu lățimea cuprinsă între 0,60 și 1 m mărginit de două rânduri de cărămizi dispuse pe lungime. Întreg canalul era plin cu un strat de cenușă și cărbune gros de 0,20 m. Acest canal se unește cu fundația care mărginește podeaua din S3, iar urmele de arsură se continuă deasupra rândului de pietre, până între cele două podele.

Suprafața B3 (10 x 5 m) este o extensie înspre sud a suprafeței B2. În jumătatea nordică, la mijlocul secțiunii cu dimensiunile de 2,80x2,60 m s-a păstrat o podea (opus signinum) aproape în stare perfectă cu trei nivele de refacere. La distanța de 1,20 - 1,60 m înspre est de aceasta, la aceeași adâncime (0,25 m), imediat sub stratul vegetal s-a păstrat a doua podea cu dimensiunile actuale de 1,10 x 2,60 m, cele două fiind paralele și despărțite de un canal pentru trecerea aerului cald, în prima fază și apoi de un perete cu fundația din piatră de râu, ambele cu lățimea de 1,20 - 1,60 m. Podeaua estică prezintă o înclinație evidentă spre sud-est. În partea sudică, cele două podele se închid într-un perete, din care se păstrează o parte din fundația de piatră de râu, lung de 5,10 m și cu o lățime de 0,70 - 0,90 m. De asemenea, pe latura vestică a podelei mari se păstrează urmele unui perete, tot cu fundația din piatră de râu. Urmele sunt slab conservate din cauza exploatării medievale și moderne a pietrei din terme. În colțul sud-estic al secțiunii a apărut un șanț adânc de 1,80 m, săpat în trepte, cu mult material arheologic, care ar putea fi șanțul unui zid, deoarece

la baza lui s-au păstrat câteva pietre de râu de mari dimensiuni.

În jumătatea vestică a secțiunii s-a descoperit un șanț, cu lățimea maximă de 1,60 m, săpat în 3 trepte și înălțimea totală de 5,10 m. Pe prima treaptă s-au păstrat urmele a 4 gropi de pari, pe ambele părți, cu diametrul de 0,15 - 0,20 m. Se pare că acest șanț poate fi interpretat ca un canal de apă, deși fragmentele de conductă sunt mai puține decât în canalul din B2. Mai mult, traseul acestui canal pare să se întâlnească cu celălalt undeva în vestul ariei cercetare, în interiorul suprafeței, distanța dintre ele fiind de 2,20 m. În campaniile viitoare vom urmări întinderea spațială a termelor, delimitarea încăperilor și dispunerea exactă a instalațiilor.

Sectorul III. Vicusul militar

Suprafața C1 cu dimensiunile de 12 x 7,5 m a fost trasată în sudul suprafeței C din anul trecut, la 0,50 m distanță. Pentru o viziune de ansamblu asupra complexului care a fost descoperit parțial în C/2013 și care am concluzionat că se extinde spre sud, s-a mai decopertat o suprafață de 12 x 3 m, denumită C2 la distanța de 0,50 m de C1. În ambele suprafețe, cercetarea a înaintat până la adâncimea de 0,50 - 0,60 m, urmând ca dezvelirea complexelor să fie finalizată în campania următoare.

Campania arheologică din anul 2014 a avut drept scop cercetarea a 3 sectoare importante:

1. Principia castrului, din care au fost decopertate aedesul, cele două birouri dinspre nord și o parte din basilica;
2. Termele castrului, din care au fost surprinse zidul exterior, 3 încăperi dotate cu instalație de hypocaust și 3 încăperi identificate numai după traseul zidurilor și a fragmentelor de podea păstrate.
3. O locuință din vicusul militar, de mari dimensiuni, surprinsă parțial (numai fundația unui perete lung cu dimensiunile de 9 m x 0,80 m x 0,40 m) care traversează oblic secțiunea.

În anul 2015, cercetarea arheologică a sitului de la Călugăreni se va concentra pe cele 3 sectoare cercetate în 2013 și 2014.

Informații suplimentare online

[Raportul 5309 din cronică.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapservet Cimec.ro](#)
